

L'U i el múltiple

N. 276. Maig del 2025. Suplement del Quadern CJ n. 241
Cristianisme i Justícia. Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona
93 317 23 38 • info@fespinal.com • www.cristianismeijusticia.net

El dia 25 de febrer de 2025 va tenir lloc el desallotjament i la demolició d'un assentament barraquista a San Isidro de Níjar (Almeria). Hi vivien 58 persones, inclosos nou nens i nenes. I a ningú es va oferir, per part de les autoritats, cap mena d'alternativa d'habitatge.

El lloc és anomenat Cortijo El Uno, i és un dels quaranta assentaments barraquistes del municipi de Níjar, on unes 3.400 persones viuen en diverses formes d'infrahabitatge rural i urbà. Això suposa el 10 % de la població del municipi.

Prendrem, doncs, el sagnant exemple d'El Uno per reflexionar sobre alguns dels múltiples aspectes involucrats. En concret, oferim quatre mirades complementàries: des del pensament social cristià, des de l'acció pública, des de la Bíblia i des de l'experiència espiritual.

Des del pensament social cristià

Amb el desallotjament del Cortijo El Uno, desenes de persones van quedar al carrer. Uns dies abans, tretze d'elles havien sol·licitat la intervenció urgent dels serveis socials municipals davant la situació de desemparament i extrema vulnerabilitat a què es veien abocades. Els responsables polítics de l'Ajuntament de Níjar van eludir la seva responsabilitat al·legant que es tractava d'una ordre judicial a instàncies d'un ciutadà particular i que tot plegat afectava un terreny privat.

Davant la falta de resposta institucional, els residents es van haver d'esparillar. Van ser amics, veïns i familiars els qui els van oferir un sostre on passar la nit, encara que fos un matalàs en un magatzem. Això va generar més amun-

tegament, noves barraques, precarietat creixent, estretors compartides, nous desplaçaments... Una vegada més, veiem els pobres ajudant els pobres. S'actualitza l'ofrena evangèlica de la vídua, que va donar tot el que tenia (Mc 12,44), encara que fos un simple got d'aigua (Mc 9,41).

L'actitud de l'Ajuntament i la seva actuació (o la manca d'actuació) és un exemple de l'extrem individualisme que ha denunciat el papa Francesc: «Ningú se salva tot sol, només és possible salvar-se junts» (*Fratelli Tutti*, n. 32). En fer-ho així, ha actualitzat els principis bàsics de la doctrina social de l'Església. Recordem-ne alguns que il·luminen aquest cas i es deixen il·luminar per ell:

- La centralitat de la persona, amb la seva dignitat sagrada i inviolable, de la qual brollen els drets humans.
- L'horitzó del bé comú, que és precisament la raó de ser de l'autoritat política de l'Estat (*Compendi de la Doctrina Social de l'Església* [CDSI], n. 168).
- La funció social de la propietat privada, sempre orientada al bé comú com un instrument per assolir el destí universal dels béns (CDSI, n. 177-178; *Fratelli Tutti*, n. 120).
- La solidaritat com a principi d'acció. Atès que l'ésser humà és social per naturalesa, l'individualisme que aïlla no té cabuda, és la solidaritat que ens compromet la que en té (CDSI, n. 192-196).
- El principi de subsidiarietat: la responsabilitat inicial es produeix en l'àmbit més pròxim (en aquest cas, els serveis municipals) i, en la mesura en què sigui necessari, en nivells més alts (autonòmics i estatals en aquest cas).
- L'opció pels pobres, que ens mena a privilegiar els qui pateixen una més gran vulnerabilitat.

Des de l'acció pública¹

En el context del desallotjament del Cor-tijo El Uno, el Servei Jesuïta a Migrants (SJM)-Almeria es va sentir cridat a fer-se present i a actuar d'acord amb els principis del «cicle de la missió» o «model d'intervenció» de les obres socials jesuïtes: acompanyar, servir, defensar.²

Vam decidir estar presents en el terreny tot el matí del 25 de febrer, fins i tot sabent que ni el desallotjament ni la demolició es podrien aturar. Hi havíem d'estar presents o no? En cas afirmatiu, per què? Senzillament, per acompanyar les persones en un moment traumàtic. Simplement, per ser-hi a prop, fer una abraçada, guardar silenci, vessar llàgrimes, calmar els ànims, mediar en situacions conflictives, protegir davant les càmeres de fotos o de televisió, respectar ritmes, mostrar un rostre amable i familiar, oferir una mica de seguretat enmig de la incertesa. Fins i tot quan no hi ha res a fer, és important estar present.

Des de l'acompanyament proper sempre brolla l'ocasió de servir les persones en les seves necessitats concretes, no inventades. Aquell dia es necessitava servei de traducció, vam haver de mediar en resposta a uns quants esdeveniments inesperats, vam ajudar diverses persones a guardar la seva roba o a traslladar coses, vam deixar el telèfon per fer trucades, ens vam coordinar amb altres entitats socials i vam gestionar derivacions a recursos externs... Tot el que hem detallat són serveis molt petits, però són els que es necessitaven aquell dia. En altres moments, abans i després, calen altres serveis, més sofisticats i continuats en el temps.

Obviament, ni l'acompanyament ni el servei esgoten l'acció pública i com-

promesa. Davant la vulneració de drets i davant els intents de trepitjar la dignitat de les persones, cal defensar les més fràgils, vulnerables i vulnerades. Per això, davant la manca de resposta de les autoritats municipals, l'SJM-Almeria va presentar una queixa formal davant el Defensor del Poble Andalús, que va emetre una resolució dirigida a l'Ajuntament de Níjar instant a tres punts concrets: elaborar els pertinents informes de vulnerabilitat; posar els mitjans necessaris per evitar que les persones desallotjades es quedin en situació de carrer, especialment les famílies amb menors; coordinar-se amb les entitats socials per donar respostes a aquestes famílies i, per tant, evitar la seva desprotecció.

Des de la Bíblia

L'experiència de viure de prop el desemparament i la intempèrie de les persones que van perdre les seves barraques després del desallotjament i la demolició del Cortijo El Uno permet llegir la Bíblia amb uns altres ulls. Aturem-nos en alguns passatges significatius.

El poble hebreu, explotat en terra estrangera, es constitueix com a poble de Déu precisament quan YHWH escolta el seu clam i baixa a alliberar-lo (Ex 3). Durant els quaranta anys del desert, el poble va viure a la intempèrie, sense casa ni llar. Allà va experimentar la proximitat de Déu, que es feia present a la Tenda de la Trobada (Ex 33), compartint la intempèrie d'un poble que vivia la itinerància en les seves tendes, fràgils i vulnerables.

Precisament el fet de saber-se fràgil en les intempèries de la vida és el que fa que el poble experimenti Déu com el seu Refugi. És una imatge que es repeteix

nombroses vegades al llarg de la Bíblia, sobretot en els salms: «Senyor, has estat el nostre recer al llarg de tots els segles» (Sl 90,1). O, com diu el profeta Isaïes en temps d'exili: «perquè has estat el refugi dels febles, el refugi dels pobres en l'infortuni, l'aixopluc en els aiguats, l'ombra enmig de la calor» (Is 25,4).

Segles després, els cristians reconeixem que, en Jesús de Natzaret, Déu mateix «ha habitat entre nosaltres» (Jn 1,14). I ho va fer d'una manera tan solidàriament encarnada que Jesús, el Fill de Déu i Fill de l'Home, «no té on reposar el cap» (Lc 9,58) i va arribar a identificar-se personalment amb els qui són despullats del seu habitatge: «Tot allò que deixàveu de fer a un d'aquests més petits, m'ho negàveu a mi» (Mt 25,45). Jesús radicalitza, d'aquesta manera, la proximitat de Déu amb el seu poble.

Però és que, a més, Jesús radicalitza la seva solidaritat com a refugi protector («Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats...», Mt 11,28). Recordem que, en l'antic Israel, existia la figura del *Go'el*, un familiar que havia de protegir els membres més desvalguts de la família. Doncs bé, Jesús s'agermana amb totes les persones per mostrar que Déu és Pare de totes elles. És Ell mateix el protector dels qui estan desvalguts i a la intempèrie. Així, la seva solidaritat es converteix en esperança: «A la casa del meu Pare hi ha moltes estances» (Jn 14,2). Múltiples habitatges per a múltiples esquinçaments. Una llar, un únic Pare.

Des de l'experiència espiritual

«L'U en el múltiple» és l'expressió triada per Xavier Melloni per titular un llibre on s'aproxima a la diversitat i la unitat de

les religions. Ens inspirem en aquesta intuïció per explicitar una mica l'experiència espiritual viscuda al voltant dels múltiples fets del Cortijo El Uno.

Podem evocar una coneguda experiència mística de Thomas Merton, l'anomenada «epifania de Louisville». Diu el monjo trapenc: «De sobte em vaig sentir aclaparar en adonar-me que estimava tota aquella gent; que tots ells eren meus, i jo d'ells; que no podiem ser estranys els uns als altres, encara que ens desconeguéssim del tot». La Unitat enmig de la multiplicitat. Una cosa per l'estil vam experimentar en aquell *cortijo*.

En contrast, «quan en nom d'una ideologia es vol expulsar Déu de la societat, s'acaba per adorar ídols, i de seguida l'home es perd, la seva dignitat és trepitjada, els seus drets violats» (*Fratelli Tutti*, n. 274). El que vam veure al Cortijo El Uno és l'expressió d'una ideologia individualista, d'un «campi qui pugui» que genera víctimes i que, en els nostres dies, ha cristal·litzat en la cultura del rebuig: «els exclosos no són “explotats”, són deixalles, són el que sobra» (*Evangelii Gaudium*, n. 53). Enfront d'aquesta dispersió politeista [allò múltiple] que porta a l'individualisme més atroç [cadascú és una

illa], la veritable experiència espiritual unifica allò dispers.

Ara bé, sabem que el Déu cristià és U i Tri. Cada persona és única i diferent. Al Cortijo El Uno hi vivien homes sols, dones soles, famílies. El nen més petit tenia un any i mig; l'adolescent més gran, setze anys. La majoria dels adults treballaven, uns altres estaven a l'atur, un de baixa per malaltia, tres estudiaven. Gairebé tots marroquins, amb un espanyol i un senegalès. Cadascú amb la seva història, els seus somnis, les seves ferides, les seves capacitats. A més, el dia del desallotjament s'hi van presentar persones del jutjat, agents de la Guàrdia Civil, periodistes, membres de les entitats socials, etc. «En tanta diversitat, uns plorant, uns altres rient...» [*Exercicis Espirituals*, 106]. Com Thomas Merton, també en aquest context reconeixem que «el futur no és monocromàtic, sinó que és possible si ens animem a mirar-lo en la varietat i en la diversitat del que cadascú pot aportar» (*Fratelli Tutti*, n. 100). En aquest context, captem que hi ha múltiples formes i reptes per unificar allò disgregat.

Servei Jesuïta a Migrants
(SJM)-Almeria

1 Inspirats per la filòsofa Hannah Arendt, preferim parlar d'«acció» (no de «tasca» o «feina») i de l'àmbit «públic» o polític que construeix la *polis* com a comunitat relacional (enfront d'allò privat que convida a l'individualisme i d'allò social-col·lectiu que pot portar a la massa totalitària).

2 El cicle de missió complet consta de cinc passos: acompanyar, servir, reflexionar, sensibilitzar, incidir.